

ויזרע יצחק

שנה יט'

פרשת "שופטים"	ויצא לאור ע"י מדרשת	זמני השבת	י"פ	ת"א	חיפה
הפטרה: "אנכי אנכי"	"ויזרע יצחק"	כניסה	18:48	19:03	18:56
ב' אלול תשפ"ו	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	יציאה	20:02	20:04	20:05
		ר"ת	20:40	20:40	21:41

הג'גים לפרשת השבוע

"צדק צדק תרדוף לבועז תזויה" (דברים יז כ)

רבינו החיד"א מביא ב"נחל קדומים" את פירוש הרב מהר"ש פרימו שאומר שהפסוק מרמז על מה שנאמר בגמרא: "האומר סלע זה לצדקה בשביל שיחיה בני או בשביל שאזכה לחיי העולם הבא, הרי זה צדיק גמור" (ר"ה ד.) ועל מאמר זה הקשו שם התוספות ממה שאמרו חז"ל "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס" (אבות א' ג.) ומתוך הרב שמה שאין לעשות מצוה על מנת לקבל פרס הוא דווקא במצווה עצמה כמות שהיא, אבל כאן מדובר שהוא כבר יצא ידי חובתו במצוה הצדקה, ועתה הוא נותן סלע נוסף על חיובו. ואת הצדקה הזו אפשר לעשות על מנת לקבל פרס בעבור חיי בנו או שיזכה לעולם הבא.

וכך ניתן להבין את הכתוב: "צדק צדק תרדוף", כפילות המילה "צדק" באה לומר שהאדם כבר יצא ידי חובתו במצוה הצדקה ועתה הוא מוסיף ונותן, אז הוא יכול לעשות זאת "למען תחיה", שתוספת הצדקה תהיה בכוונה הזו, או על מנת שתחיה "וירשת את הארץ" שתזכה לעולם הבא, והוי ממש כמו שאמרו חז"ל "על מנת שיחיה בני או שאזכה לחיי העולם הבא".

"לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה" (דברים יז טז)

"אלא כדי מרכבתו כדי שלא ישיב את העם מצרימה, שהסוסים באים משם, שנאמר: (מ"א י כט) ותעלה ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף" (רש"י).

הרמב"ן חולק על פירוש רש"י לפי מה שאמרו בירושלמי (סנהדרין סוף פ"י) "לישיבה אי אתה חוזר אבל אתה חוזר לסחורה לפרקמטיא ולכבוש הארץ", כלומר מותר לסחור עם מצרים כך שאם ישלח המלך ויקנה משם את הסוסים והרכב, זוהי סחורה המותרת. אלא, לפי הרמב"ן יש כאן שני איסורים שונים: ראשית, מזהיר הכתוב את המלך ש"לא ירבה לו סוסים" לא רק מארץ מצרים אלא אפילו מארצו, ואפילו אם זה בדרך סחורה המותרת, וזה כדי שהמלך לא יבטח על רכבו כי רב ועל פרשיו כי עצמו מאוד, אלא יהיה מבטחו בשם א-לקיו. שנית, מזהיר הכתוב את המלך ש"לא ישיב את העם מצרימה", כלומר שלא ישלח למצרים מעבדיו ומעמיו שיהיו שרי מקנה שיושבים בערי הרכב למען הרבות סוס, כפי שהיה לשלמה המלך במצרים כמו שנאמר "ומוצא הסוסים אשר לשלמה ממצרים ומקוה סחרי המלך" (מ"א י' כח) שלמרות שלא ניתן היה להוציא סוסים ממצרים שלא ברשות מלך מצרים, נתן פרעה לשלמה המלך זכות להוציא סוסים כרצונו, והיו לו שם סוחרים שעומדים במצרים וקונים את הסוסים ושולחים אל אדוניהם ומוכרים לשאר מלכי הארץ.

"תמים תהיה עם ה'" (דברים יז יג)

הציווי "תמים תהיה" בא לאחר הציווי שלא לעונן, לא לכשף ולא לשאול באוב. מסביר ה"אור החיים" הקדוש שלפי שכל הטעם כל הדברים הללו הוא כדי לדעת את העתידות במטרה לדעת כיצד להתנהל על פי מה שנודע, ולתקן את החיסרון, ככל אשר יוכל, ולכן אם תהיה תמים עם ה' לא יחסר לך דבר, וכל מה שיגיד המזל עליך לרעה לא יתקיים. ומביא ראה מאברהם אבינו שהתהלך בתמימות לפני ה', ולמרות שלפי מה שהראה המזל הוא לא היה מסוגל להוליד, בכל זאת התהפך המזל והוא ילד. לפיכך ניתן להבין את המילה "תהיה" בפסוק בשני מובנים, "תמים תהיה, אם תהיה עם ה'", או במובן של "תמים תהיה, כשאתה עם ה' א-להיך".

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אליס (עליזה) מורלי בת לאה ז"ל נלב"ע כב' שבט תשפ"ו

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"ויסלף דברי צדיקים" (דברים ט"ז)

מבאר ה"נעם אלימלך" שכוונת הכתוב היא שנותן השוחד מסלף את דברי הצדיקים המדברים בקדושתם, כלומר לא רק שהוא לא יזכה לחכמה עליונה הנשמעת מדברי הצדיקים, אלא גם אם ירצו הצדיקים לייסר אותו בדבריהם ולהחזיר אותו למוטב לא יועילו דבריהם, כי ידמה לו שכל דבריהם הם דברים מסולפים.

"כי תבוא אל הארץ... ואמרת אשימה עלי מלך" (דברים י"ד)

לכאורה, מה שאומר הכתוב: "ואמרת" משמעותו היא כאילו אין זו חובה אלא רשות, כמו שנאמר: "ואמרת אוכלה בשר" (דברים י"ב), שואל הנצי"ב כיצד זה רשות הלא יש מצות עשה בתרי"ג המצוות של מינוי מלך על ישראל? ומתוך שמודל הנהגה של מדינה אינו קבוע אלא הוא משתנה לפי מדינה ומדינה, יש מדינה שאינה יכולה לסבול שלטון מלוכני, ויש מדינה אשר ללא מלך הופכת להיות כספינה בלא קברניט, והרי אי אפשר לכוף את המלך על העם באמצעות מצות עשה, שהרי הנהגת הכלל נוגעת לסכנת נפשות שדוחה מצות עשה. אי לכך, צריכים קודם את הסכמת העם לסבול את עול המלך ורק לאחר שיש את הסכמת העם, לפי הניסיון העולה משאר המדינות, רק אז יש מצות עשה לסנהדרין למנות מלך. הראיה שבמשך שלוש מאות שנה שהיה המשכן בשילה, לא היה מלך בישראל, משום שלא היתה הסכמת העם לכך.

"עוֹם תִּשִּׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ" (דברים י"ז)

מבאר רבינו בחיי שיש כאן מצות עשה שיהיה בישראל מלך. וזוהי אחת משלש המצוות שנצטוו בני ישראל כשנכנסו לארץ ישראל, המצווה השנייה היא להכריז את זרעו של עמלק ככתוב: "והיה בהניח ה' א-להיך לך מכל אויבך... תמחה את זכר עמלק מתחת השמים" (דברים כ"ה), והמצווה השלישית היא לבנות את בית הבחירה ככתוב: "לשכנו תדרשו ובאת שמה" (דברים י"ב).

יש גם סדר לקיום מצוות אלו, כך שמינוי המלך קודם להכרתת עמלק ממה שכתוב: "אותי שלח ה' למשחך למלך, עתה לך והכיתה את עמלק" (שמואל א' ט'), ומצות הכרתת עמלק קודמת לבניין בית הבחירה, ככתוב: "ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסיב, ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה אנכי יושב בבית ארזים וארון הא-להים יושב בתוך היריעה" (שמואל א' ב' ז).

מוסיף רבינו בחיי ואומר שמצות מינוי המלך היא לדעתם ולדרישתם של ישראל, אך לא לדעתו של הקב"ה, כי, מבחינת הקב"ה, הוא המלך שהולך בתוך המחנה ומשגיח על פרטיהם. לכן היה קשה בעיניו כאשר ישראל שאלו משמואל הנביא מלך, עד שאמר לשמואל: "כי לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלוך עליהם" (שמואל א' ח'), ומה שמינה עליהם את שאלו למלך לא היה זה מדעתו ורצונו, כפי שכתוב: "הם המליכו ולא ממני השירו ולא ידעתי" (הושע ח').

"ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו" (דברים י"ז)

"אר"י מפני מה לא נתגלו טעמי תורה (כגון למה נאסרה לבישת שעטני ואכילת חזיר וכיוצא בהן - רש"י). שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם, כתיב "לא ירבה נשים", אמר שלמה, אני ארבה ולא אסור, וכתיב (מ"א י"א ד) "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו". (סנהדרין כ"א:)

לפי זה אפשר לפרש את מאמר חז"ל: "תנו רבנן לא יקרא לאור הנר שמא יטה, אמר רבי ישמעאל בן אלישע, אני אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא ובקש להטות, אמר, כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר" (שבת י"ב:). ומבאר ב"קול אליהו" שבמשנה נאמר סתם "לא יקרא לאור הנר" (שבת י"א:), ללא נתינת טעם וסיבה על איסור הקריאה לאור הנר, ואולם בברייתא מפורש הטעם "שמא יטה". ורבי ישמעאל בראותו את סיבת האיסור, חשב בדעתו "אני אקרא ולא אטה" כדרך שאמר שלמה המלך "אני ארבה ולא אסור", ולכן לאחר שרבי ישמעאל נכשל, אז אמר "כמה גדולים דברי חכמים", כלומר, דברי חז"ל במשנה שאמרו "לא יקרא לאור הנר", ולא נתנו את הטעם לאיסור, כי על ידי נתינת הטעם היה הפתח לטעות ולהיכשל.

"וערפו שם את העגלה בנזול" (דברים כא ד)

מבאר ה"ספורנו" שסוג זה של מיתה שבו הורגים את העגלה דהיינו עריפה, מתאים לסוג העבירה שנעשתה, כי עריפה כשמה כן היא באה מן העורף, מאחור, כלומר היא נעלמת ונסתרת מעינו של הנהרג, דבר זה מתאים לעבירה היות שהיתה כאן הריגה נעלמת ונסתרת מעיני העם ושנעשתה על ידי רוצח שלא היה ידוע אצל העם כרוצח שאם היה נודע אצלם שהוא רוצח היו מתקוממים נגדו ומגלים לבית הדין.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בת סימונה, פרלה בת שמחה, שולה בת גורג'יה, ספיר בת זהבה, עמית בת עליזה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, רות בת שמחה, רותם בת לוסי, גיא אורי בן רונית, משה בן רבי.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "משכן שלמה" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

דף יומי" ימים א'-ה' אחרי ערבית

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לימוד טעמי המקרא יום ד' 15:30-18:00

בכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

לימוד סידור תפילה יום ד' 19:00-15:00